

An aerial architectural rendering of a city district, likely a historical or planned area. The scene features a central canal or waterway that winds through the area. On the left side of the canal, there is a large, rectangular building complex, possibly a school or institutional building, surrounded by trees. To the right of the canal, there are several rows of residential or commercial buildings. In the foreground, a prominent church with a tall, pointed steeple is visible. The overall style is a detailed line drawing with some shading, giving it a sense of depth and perspective. The text "CULTUURHISTORISCHE COMPONENTEN WESTERWAL" is overlaid in the center of the image.

**CULTUURHISTORISCHE
COMPONENTEN WESTERWAL**

ALGEMENE GESCHIEDENIS

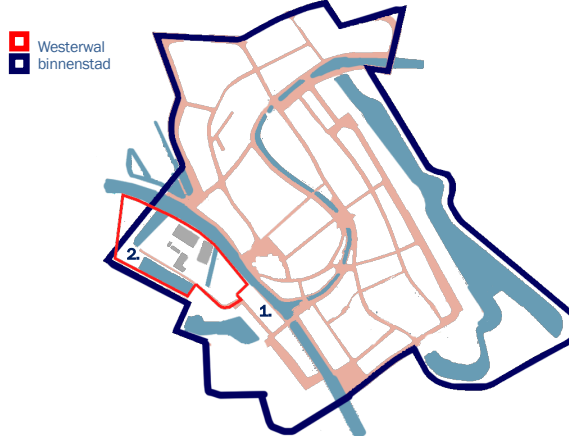
Oudewater is een historische Utrechtse stad met meer dan 750 jaar stadsrechten, een uitgebreid historisch verleden en een rijk centrum. De stad is ontstaan daar waar de rivier de Linschoten meanderend uitkomt in de de Hollandsche IJssel.

Aan de westkant van de Hollandse IJssel ligt de Westerwal, ten tijde van de Oude Hollandsche Waterlinie de westkant van de fortificatie en de wallenstructuur, die zo vormend is gebleken voor Oudewater.

De Westerwal is sinds lange tijd ook een industrieel gebied en verschilt daarmee van karakter met de kleinschaliger binnenstad. Vele industriële functies hebben bijgedragen aan het industriële karakter van het gebied.

De Westerwal is een nu deels braakliggend terrein en deels een industriegebied. Op dit moment wordt een deel van het plangebied gebruikt als werkterrein voor de Machinefabriek den Hollandsche IJssel, de fabriek die sinds 1875 op deze locatie is gevestigd. Het plangebied is via de smalle straat Westerwal (1.) met de binnenstad verbonden en via een small landhoofd (2.) met de Zwier Regelinkstraat.

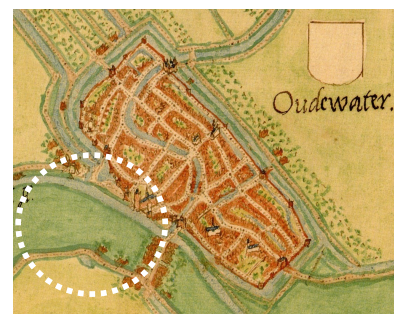
Aan de Hollandsche IJssel heeft Oudewater haar meest publieke zijde en is haar geschiedenis zichtbaar verbonden met de belangrijke rivier. Vanuit het zuiden is het perspectief op de kerktoeren aan het water erg pittoresk, bijzonder en van een constante waarde gedurende meerdere eeuwen. Komend over de rivier vanaf de noordzijde ontvouwt zich via de Westerwal een prachtig en heel ander perspectief tot dit binnenstedelijk hart. Dit perspectief over het water maakt het vesting-verleden voelbaar en de industriële geschiedenis logisch en tastbaar.

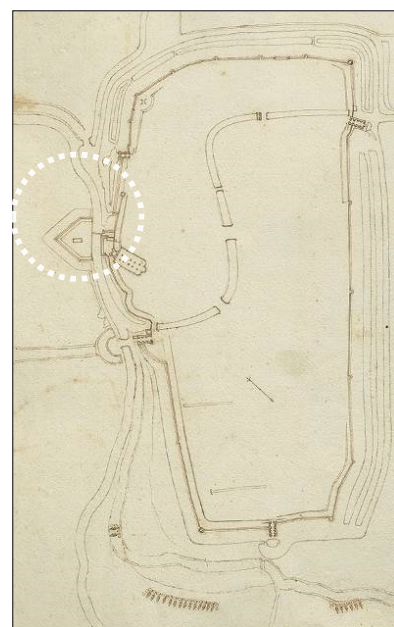
OUDEWATER VESTINGSTAD

De westerwal is ontstaan op een punt van handel en industrie waar vroeger het dorpje IJsselveere de grens was tussen de provincie Utrecht en Zuid-Holland. Vanaf het moment dat IJsselveere, nu Westerwal genaamd, onderdeel werd van Oudewater, werd het opgenomen in de vestingwerken en daarmee onderdeel van de Oude Hollandsche Waterlinie. Er verschenen vestingwallen, poorten en bruggen.

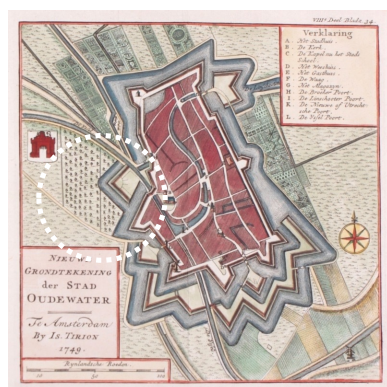
Ondanks de belangrijke positie die de Westerwal sinds circa 1600 heeft gehad voor Oudewater en de nabijheid van het centrum en de imposante kerktoeren, is het opvallend dat het tot op heden nog geen volledig onderdeel van het centrum van Oudewater vormt.

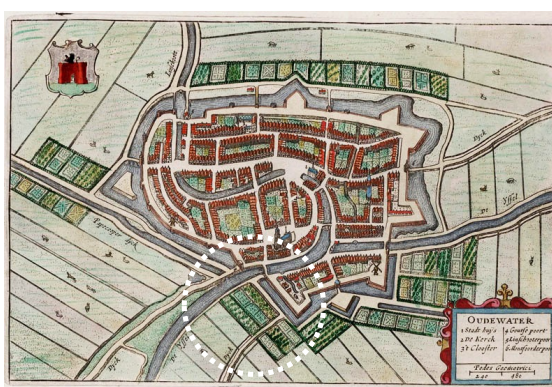
Oudewater en IJsselveere, ca. 1560

Plattegrond 1575

Oudewater 1749

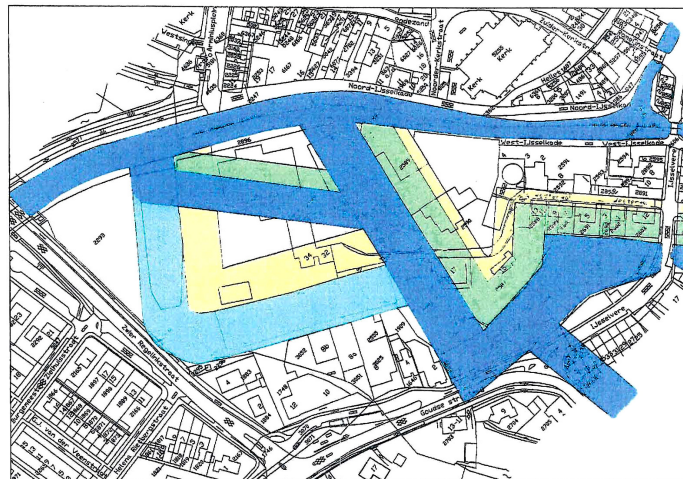
Oudewater 1649

WATERSTRUCTUUR

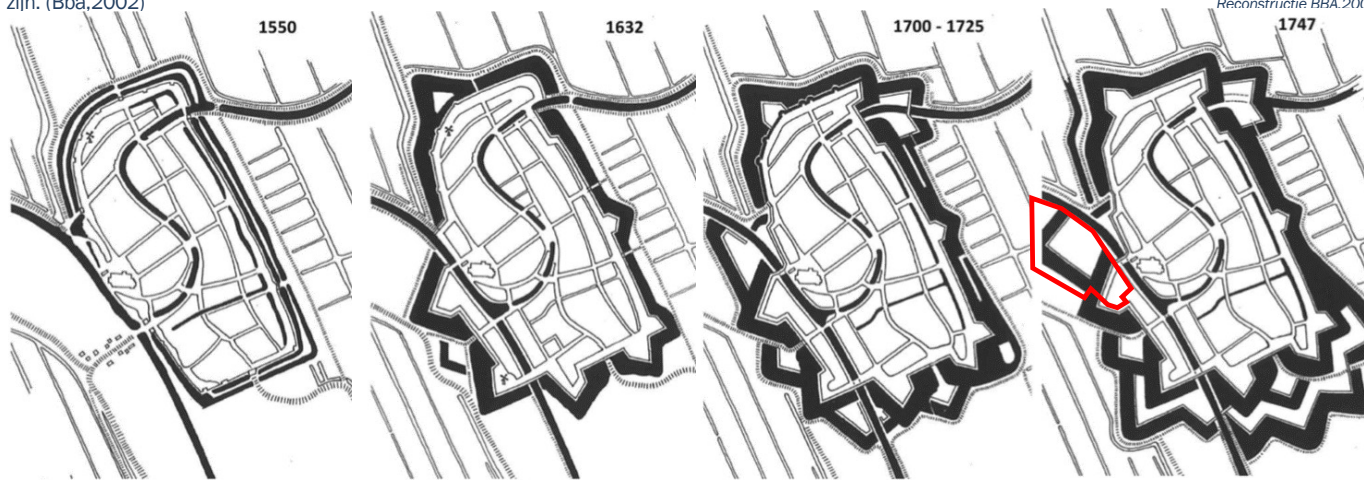
Voor Oudewater als vestingstad, is de historische waterstructuur van grote cultuurhistorische waarde. Op de afbeeldingen is duidelijk te zien dat het plangebied Westerwal (binnen de rode stippellijn) onderdeel was van de vestingwerken rondom Oudewater.

Sinds de vestingwallen werden afgebroken tussen 1870 en 1880 en een industriële periode aanbrak met de Machinefabriek, de Olieslagerij (Brinkers) en later de Six veevoer fabriek, is op een aantal plekken de historische waterstructuur verstoord geraakt door demping of verplaatsing van het water.

Nevenstaand kaartje toont de situatie in 2002 met reconstructie van de vestingwerken na 1672 (groen) en 1746 (geel). Hier is te zien welke terreinen niet vergraven zijn. (Bba,2002)

Reconstructie BRA 2002

Vesting geschiedenis

WALLEN EN BRUGGEN

Door het toe-eigenen van IJsselveere, lag Oudewater aan beide zijden van de Hollandsche IJssel. Er werden twee bruggen over de rivier gebouwd. Voor de scheepvaart waren deze bruggen echter een belemmering en na een proces tot aan de Staten van Holland werd besloten de bruggen (de Goudse en de Utrechtse boom) af te breken. Een restant van de voet van de Goudse Boom is nog aanwezig.

Op oude prenten zijn de wallen van de vestingwerken nog goed te zien. Na de aanleg van de Nieuwe Hollandse Waterlinie had Oudewater geen verdedigingsfunctie meer en werden de vestingwerken afgebroken. In de periode 1870-1880 werden de wallen geheel afgegraven als een project voor werklozen.

Brug in de wal voor St Michielskerk

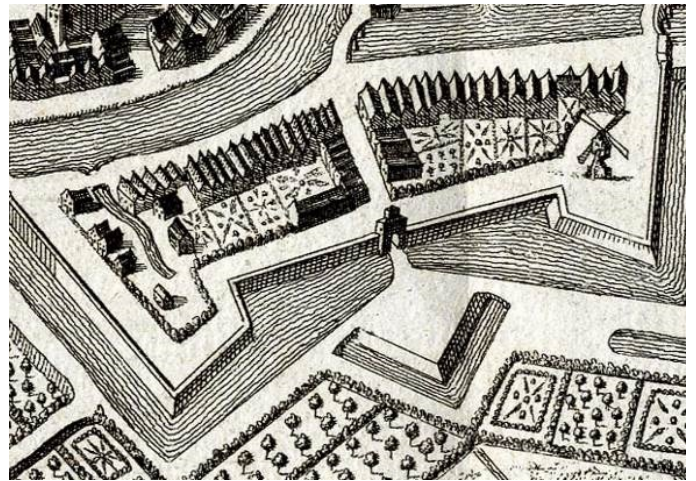
Slechten van de wallen

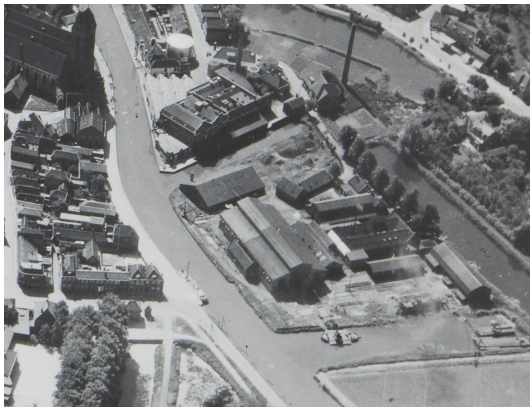
De Blekersgracht met links een deel van de wester vestingwal.

VROEG INDUSTRIEEL ERFGOED

De Westerwal heeft een historisch industrieel karakter. Een plek van handel, verdediging én productie. Op oude tekeningen en (lucht)foto's is dit duidelijk zichtbaar. Eerst bleekvelden, moestuinen, toen de eerste mechanische processen met windmolens. Door de locatie aan de IJssel maakte vervolgens scheepsbouw en –herstel zijn entree. Niet lang erna kwam met de aanvoer ook de verwerking van grondstoffen en een eigen energie voorziening opgang. Veruit de meesten relictten uit deze fase zijn al enige tijd verdwenen.

De Westerwal en Molenwal met bleekvelden, moestuinen en panden aan de IJssel

Vooroorlogse luchtfoto van de Machinefabriek

Pakhuizen van Brinkers Olieslagerij 1865

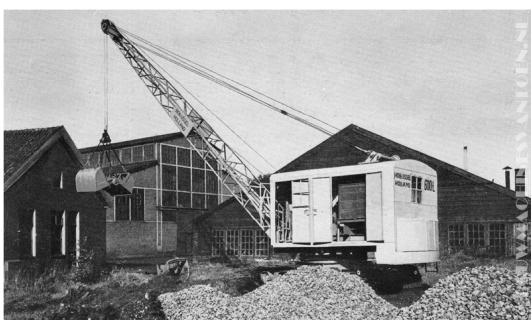
MACHINEFABRIEK DE HOLLANDSCHE IJSSEL

Vanaf ca. 1875 ontstaat de Machinefabriek de Jongh & co. later veranderd in Machinefabriek de Hollandsche IJssel. De langdurige aanwezigheid in het gebied en de tot op heden voortdurende continue bedrijfsvoering heeft het gebied gevormd. En het heeft ervoor gezorgd dat een aantal structuren nog bewaard en in functie zijn gebleven. Een kleiner gebouw gebouwd als elektriciteitscentrale met machinistenwoning is momenteel in gebruik als het kantoor van de Machinefabriek.

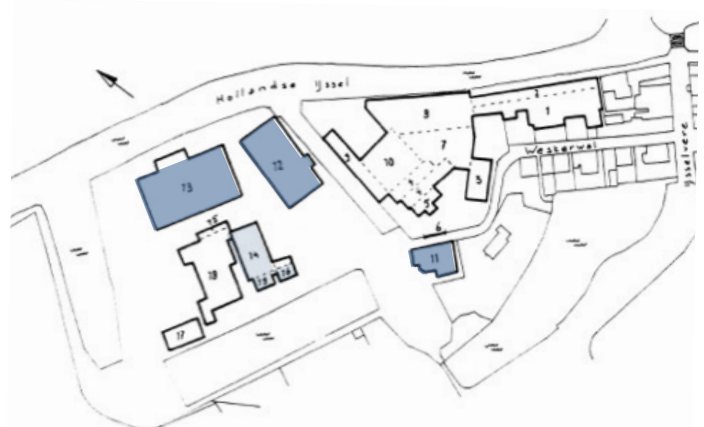
De voor het bedrijfsproces benodigde maatvoering heeft tevens geleid tot de bouw van twee grote, op elkaar gelijkende hallen. De kenmerkende vorm, de voor de binnenstad afwijkende maat, de markante, vrije positionering en hun representatieve kracht, rechtvaardigen de aanbeveling delen van dit materiële en deels immateriële erfgoed in enige vorm te bewaren. Helaas is een groot deel van de opstallen in een zeer slechte bouwkundige staat.

Machinefabriek 1872

Vooroorlogse foto van de Machinefabriek

In gebruik zijnde hallen en kantoor en bouwvallige bouwwerken van de Machinefabriek (respectievelijk blauw en lichtblauw).

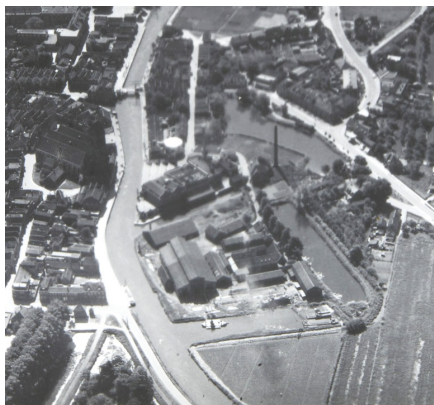
An aerial architectural rendering of a city district, likely Westervel, showing a river, a church, and various buildings. The rendering is in a light blue line-art style. The text "CULTUURHISTORISCHE VERANKERING WESTERWAL" is overlaid in the center.

**CULTUURHISTORISCHE
VERANKERING WESTERWAL**

VERDELING IN DRIE KENMERKENDE GEBIEDEN

Om de verschillende beschreven genoemde cultuurhistorische waarden te verankeren in de nieuwe inrichting zijn de volgende ruimtelijke componenten onderdeel van het plan.

Om de historische ligging van de gronden en de betekenis van de Westerwal voor de stad Oudewater in de toekomst te kunnen duiden is het plangebied in drie te onderscheiden deelgebieden onderverdeeld. Het deel 'binnen de vestingwallen' heeft een typisch binnenstedelijk karakter met een panden en kappen structuur. Het gebied 'Ravelijn/Industrie' heeft een zakelijker en meer open samenstelling. Het deel 'schootsveld' heeft een groener en informeler natuur. Deze beschreven onderverdeling in karakter is duidelijk zowel in de inrichting van het openbaar gebied en als in de architectonische uitwerking.

De drie gebieden in 1945

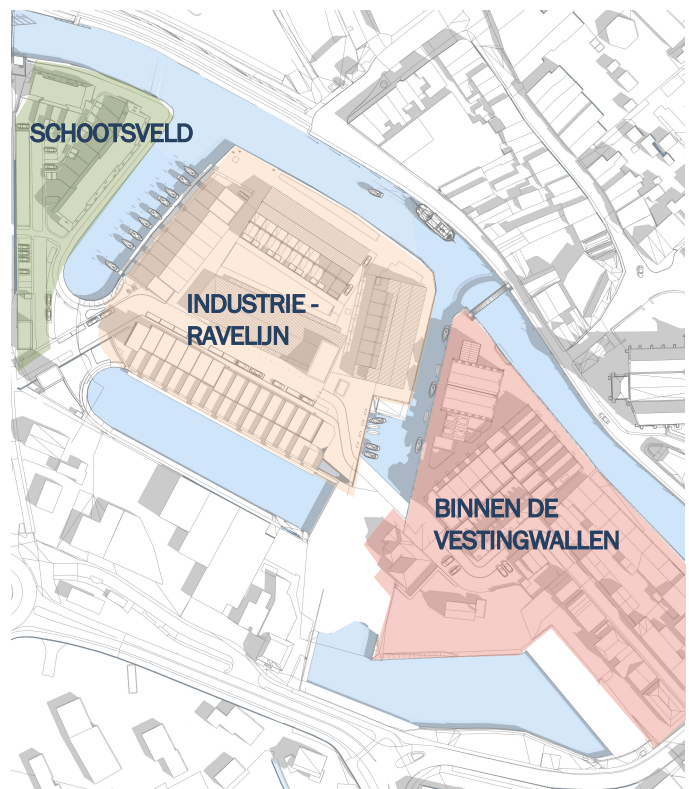
VERBINDEN MET DE BINNENSTAD

Tenslotte wordt het restant van het landhoofd van de brug de 'Goudse Boom' geconsolideerd. Deze brug vormde ter plaatse van de vestingwal een verbinding tussen de beide zijden van de IJssel. Een nieuwe brug naast deze voet zal deze functie toekomstig overnemen.

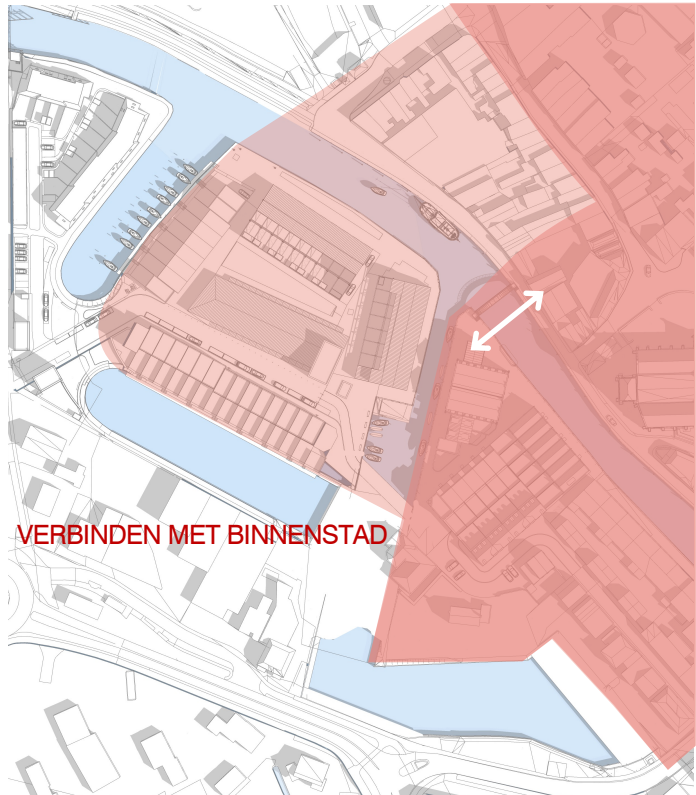
Een vaste oeververbinding (een kwakelbrug) zal de Westerwal stevig met de binnenstad verbinden. De positie houdt relatie met de aanlanding van de oorspronkelijke Goudse Boom. De hoogte, het bijzondere zicht vanaf de brug en een bijzondere uitwerking biedt kans voor een tevens symbolische verbinding tussen Westerwal en binnenstad.

Historische brug Oudewater

Verdeling in drie delen met karakters die verbinden met het verleden.

Een herstelde verbinding over de IJssel ter plaatse van de Goudse Boom

HERSTEL WATERSTRUCTUUR WAAR MOGELIJK

Om het vestingstadverleden te verankeren in de inrichting, is het ten eerste van belang de waterstructuur te verhelderen en versterken. Waar mogelijk zijn de oorspronkelijke contouren teruggebracht: bij de Kleine insteekhaven (a.), de Blekersgracht en bij de Grote insteekhaven (b.). Het verdient zeer de aanbeveling ook de waterloop richting IJsselveere weer te herstellen (c).

De ligging aan de Hollandse IJssel werkt sterk structurerend op het geheel en verleent het gebied een publiek aanzien. De IJssel is ook de bestaansreden van de Machinefabriek en haar havens. Dit gegeven komt tot uiting in de inrichting van het openbaar gebied en de aansluiting op de woningen.

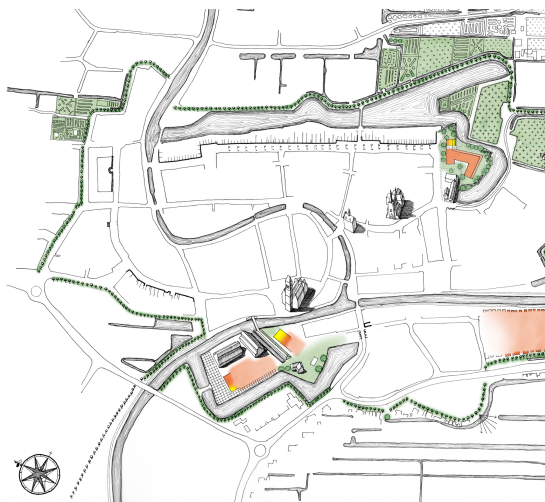
In 1945, een nog grotendeels intact zijnde waterstructuur

Herstel waterstructuur

MARKEER GROENE BUITENCONTOUR

Ten tweede wordt met een doorgaande bomenrij de groene buitencontour van de vestinggracht gemarkeerd. Deze contour wordt waar mogelijk bereikbaar gemaakt met een doorgaand wandelpad. Dit zijn suggesties uit het Streefbeeld voor Oudewater van DAF Architecten i.o.v. De Provincie Utrecht. Aan de binnenzijde van deze waterloop worden groene oevers met enig talud gerealiseerd.

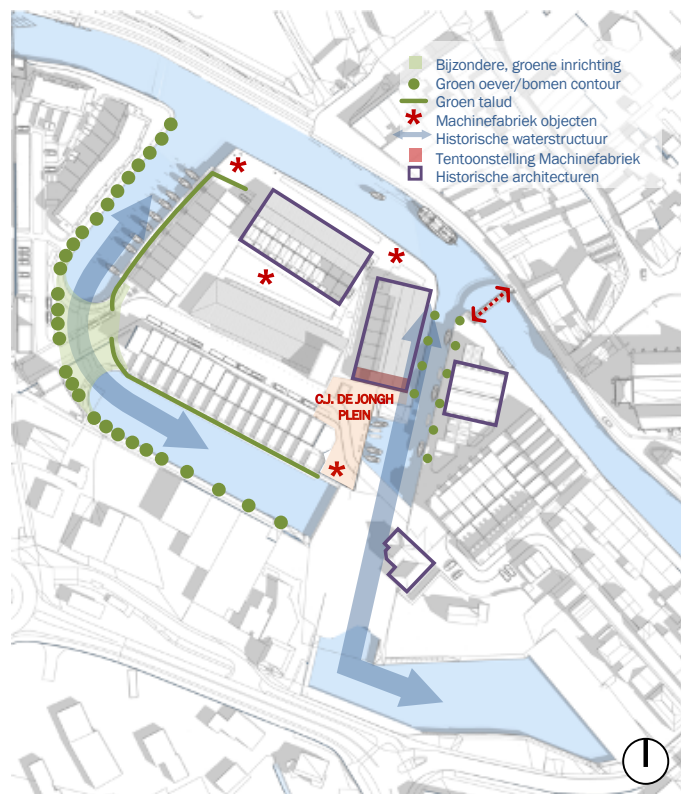
Aanzetten groene vestingcontour, introductie vestingwal pad

VERANKER TWEE INDUSTRIËLE TIJDLAGEN

Om tenslotte de industriële geschiedenis een rol van betekenis in de ruimtelijke inrichting te geven zijn de volgende elementen opgenomen. Het vroeg industriële verleden van de Six / Brinkers locatie zal worden gemarkeerd door een iconisch gebouw dat sterk refereert aan het spiegel-symmetrische gebouw van de Olieslager. Dit gebouw en enkele kleinere naastliggende eenheden zijn geplaatst aan een smalle havenkade.

De oorspronkelijke Olieslager

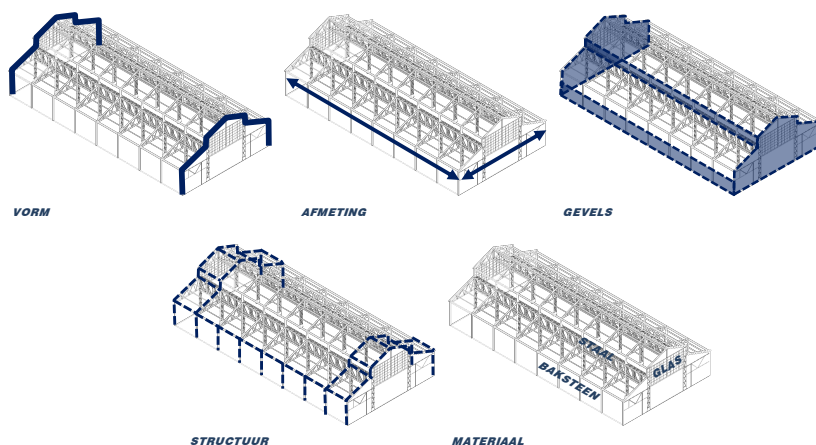
Overzicht van cultuurhistorische componenten

OPNEMEN INDUSTRIËLE PANDEN & ARTEFACTEN

Westerwal 17 is momenteel het kantoor van de Machinefabrieken zal in de toekomst zowel gebouw en als functie behouden blijven. De inrichting van het terrein van Machinefabriek De Hollandsche IJssel is bepaald door de huidige en toekomstige aanwezigheid van de Machinehal, Machineloods en De vrije plaatsing van de grote basiliekvormen vormt de basis van de stedenbouwkundige dispositie van nieuwe en vernieuwde bouwwerken. De hallen zijn in hoofdvorm, afmeting, materialisering, gevelopeningen, staalstructuur en belangrijkste details gebaseerd op de originele hallen. Waar mogelijk en in ieder geval voor de kopse zijden, wordt gebuikt gemaakt van het oorspronkelijke materiaal. Voor de inrichting van de openbare ruimte worden voortgegaan op het thema van de huidige doorgaande werkvloer, gematerialiseerd in grote betonplaten. Het strekt tot de aanbeveling ook enkele van de bestaande inrichtingselementen te hergebruiken en/of te herpositioneren. Naast de huidige 'Stelcon' platen bijvoorbeeld de stalen rails en/of kenmerkende industriële artefacten. De creativiteit en ambachtkunst van 150 jaar op dit werkterrein en tot welke bijzonder artefacten dit heeft geleid krijgt daarnaast in immateriële zin een plek.

Machinefabriek artefacten

Te behouden Machinefabriek elementen

Te gebruiken maaiveld inrichting Machinefabriek terrein